

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 27 – 28 lutego na kierunku *ekonomia* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na Wydziale Informatyki i Zarządzania Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Witelona w Legnicy.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: Mieczysław W. Socha – członek PKA

członkowie:

- Bogusław Plawgo – członek PKA
- Barbara Pogonowska – ekspert PKA
- Arkadiusz Doczyk – ekspert PKA
- Hanna Czerniak – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studentów RP

Krótką informacją o wizytacji

Pierwsi absolwenci kierunku ekonomia wypromowani zostali dopiero w 2011 r. zatem PKA – zgodnie ze swoim planem - po raz pierwszy oceniała wizytowany kierunek. Po wyznaczeniu składu ZO dokonano podziału zadań między ekspertami oraz ustalono harmonogram prac koniecznych do wykonania przed wizytacją. Eksperti po lekturze Raportu samooceny zgłosili przewodniczącemu ZO potrzebę dodatkowych dokumentów, spotkań oraz przesłali wątpliwości i pytania jakie nasuwały się przy pierwszej próbie oceny stopnia spełnienia poszczególnych kryteriów PKA. W trakcie wstępnego spotkania ZO jakie miało miejsce w przeddzień wizytacji zaakceptowano przygotowany przez Przewodniczącego wykaz kilkudziesięciu pytań jakie powinny być zadane poszczególnym grupom interesariuszy, którzy spotkają się z ekspertami PKA. Wymieniono także wstępne opinie o stopniu spełnienia poszczególnych kryteriów oceny.

Podkreślić należy bardzo dobrą współpracę władz Wydziału z Zespołem Oceniającym zarówno przed jak i w trakcie wizytacji. Dzięki niej wcześniej opracowano harmonogram wizytacji, co pozwoliło Uczelni na sprawne zorganizowanie wszystkich spotkań oraz wcześniejsze przygotowanie dodatkowej dokumentacji. Zespołowi PKA stworzono bardzo dobre warunki do pracy.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. **Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę**

1) *Związek koncepcji kształcenia z misją Uczelni oraz celami określonymi w strategii jednostki.*

W Raporcie samooceny przedstawiono zarys koncepcji kształcenia w PWSZ im. Witelona, który znalazła swój wyraz w strategii Uczelni. Z uznaniem należy też odnotować przyjęcie

Strategii Wydziału Informatyki i Zarządzania. Misja Uczelni została sformułowana bardzo szeroko jako kształcenie ogólne i zawodowe wysoko wykwalifikowanych, przedsiębiorczych kadr zdolnych sprostać wyzwaniom gospodarczym i społecznym w skali regionu jak i kraju. Zakłada się przy tym, iż misja będzie realizowana poprzez koncepcję uczelni nowoczesnej, przedsiębiorczej, dynamicznej, otwartej i elastycznej, przyjaznej oraz środowiskowej. Zarysowana misja ma charakter uniwersalny i w zasadzie mogłaby charakteryzować każdą uczelnię. Wydaje się wysoce ambitna, aczkolwiek w ograniczonym stopniu wskazująca na specyfikę danej jednostki i jej powiązanie z otoczeniem. Przy tak ogólnie zarysowanej misji Uczelni kształcenie na kierunku ekonomia wpisuje się w jej ramy.

Kontekst czasowy i lokalny ma uwzględniać strategia Uczelni i Wydziału Informatyki i Zarządzania. Strategia rozwoju Wydziału uwzględnia trzy cele strategiczne, związane odpowiednio z rozwojem potencjału w zakresie edukacji, w zakresie badań oraz rozwijaniem współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Sformułowano dodatkowo siedem celów szczegółowych nie przyporządkowując ich jednak poszczególnym celom strategicznym. Ekonomia ma być rozwijana jako kierunek wykorzystujący kadrę specjalizującą się w naukach o zarządzaniu, silnie związany z potrzebami lokalnych pracodawców. Według informacji dziekana kształt strategii nie jest ostateczny. Zapowiada się przekształcenie profilu ogólnoakademickiego ekonomii w profil praktyczny. W ramach ekonomii oferowane są 2 specjalności, *analiza ekonomiczna* oraz *rachunkowość i audyt wewnętrzny*. Praktycznie studenci wybierają tylko tę ostatnią. Stosunkowo ogólny charakter celów Wydziału sprawił, iż kierunek ekonomia mieści się w ich ramach. Niewątpliwie rozwój dodatkowych kierunków, w tym ekonomii, sprzyja realizacji celu szczegółowego, którym jest: „Doskonalenie i wzbogacenie oferty edukacji uwzględniającej rozwój nauk ekonomicznych, sytuacji w otoczeniu Wydziału oraz oczekiwań praktyki gospodarczej”. W Raporcie samooceny podkreślono przy tym, iż utworzenie kierunku ekonomia było motywowane zidentyfikowanym zainteresowaniem pracodawców w stosunku do absolwentów posiadających wiedzę z zakresu rachunkowości i finansów. Prowadzenie specjalności *rachunkowość i audyt wewnętrzny* doskonale wpisuje się zatem w strategię Wydziału nie tylko z uwagi na reprezentowanie nowej i potrzebnej w praktyce wiedzy, ale także realizując inny ważny cel strategiczny jakim jest nawiązywanie relacji zewnętrznych. Specjalność ta wydaje się mieć pewne walory innowacyjności i odpowiadać aktualnym potrzebom praktyki społeczno-gospodarczej. Uwzględniono bowiem problematykę audytu finansowego nie tylko w przedsiębiorstwach, ale także w sektorze publicznym i w organizacjach typu *non – profit*. W obecnych warunkach istotne znaczenie posiada zdolność rozliczania środków publicznych także z funduszy europejskich, co tworzy nowe ważne wyzwania zawodowe, na które dobrze odpowiada koncepcja proponowanej specjalności. W Raporcie samooceny podkreślono także dodatkowy aspekt zgodności prowadzenia kierunku *ekonomia* ze strategią Wydziału związanego ze zwiększaniem efektywności ekonomicznej. Istotnie Wydział prowadząc jednocześnie kierunek zarządzanie jest w stanie obniżyć koszty kształcenia na obu kierunkach, tworząc lepsze warunki do optymalnego wykorzystania kadry dydaktycznej wchodzącej w skład pokrewnych kierunków: *ekonomii* oraz *zarządzania*.

W opinii ekspertów PKA specjalność rachunkowość i audyt wewnętrzny nie mieści się w kanonie tego kierunku, ale mogłaby lepiej być wkomponowana w program kierunku finanse i rachunkowość lub zarządzanie. Kierownictwo Wydziału wyjaśniło, że to z uwagi na sugestie

zespołu ekspertów PKA oceniającego kierunek zarządzanie, który uznał, że w oferowanej specjalności jest zbyt dużo elementów kształcenia stricte ekonomicznego, postanowiono otworzyć kierunek ekonomia. Uczelnia argumentuje, iż oferowanie tej specjalności jest wyrazem uwzględniania preferencji studentów i pracodawców. Z wypowiedzi przedstawiciela pracodawców wynika jednakże, iż oczekują oni przede wszystkim ukształtowania generycznych umiejętności takich jak innowacyjność, zdolność podejmowania ryzyka, lojalność wobec firmy, zaangażowanie w wykonywaną pracę, znajomość regulacji prawnych kształtujących otoczenie przedsiębiorstwa.

W ocenie Zespołu ekspertów PKA uczelnia stwarza studentom pewne szanse kształtowania zróżnicowanego programu studiów. Przedmioty specjalnościowe do wyboru tworzą łącznie obszerny blok obejmujący w obu przypadkach aż 900 godzin na studiach stacjonarnych i 630 na studiach niestacjonarnych. Spośród przewidzianych tu 30 modułów kształcenia znaczna część, bo około ośmiu, występuje na obu specjalnościach. Uwzględniając nawet ten fakt należy podkreślić, iż studenci posiadają możliwość wyboru znaczącej części programu studiów w ramach wyboru specjalności, powyżej 30% godzin przewidzianych w programie. Możliwości swobodnego wyboru przedmiotów poza wyborem specjalności są raczej ograniczone. Przewidziano jeden przedmiot w grupie przedmiotów ogólnych „wykład do wyboru” w wymiarze 30 godzin. W ramach grupy przedmiotów specjalnościowych istnieje także jeden „wykład do wyboru”. Swobodny wybór studenta obejmuje natomiast dodatkowo wybór seminarium dyplomowego oraz miejsca odbywania praktyki zawodowej. Ponieważ studenci wybierają tylko jedną specjalność *rachunkowość i audyt wewnętrzny* to rzeczywista indywidualizacja kształcenia i elastycznego kształtowania toku studiów jest ograniczona.

Indywidualizacja systemu kształcenia może być jednak realizowana w formie „studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania”. Do uczestnictwa w tej formie kształcenia mogą być kwalifikowani studenci wykazujący się wysoką średnią ocen z toku studiów (powyżej 4.5) oraz zakwalifikowani do wyjazdu na uczelnię zagraniczną. Ta druga możliwość wydaje się tworzyć właściwe ramy do formalnego rozwiązywania problemu integracji korzyści wynikających z wyjazdów studentów na zagraniczne uczelnie z potrzebą zapewnienia realizacji przewidzianego w uczelni macierzystej programu studiów. Precyzyjnie określone zasady studiów w trybie indywidualnym pozwalają systemowo kształtować program studiów osób uczestniczących w wymianie.

2) Udział wewnętrznych i zewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W Raporcie samooceny przyznano, iż wpływ na koncepcje kształcenia w pewnym stopniu wywarli interesariusze zewnętrzni. Bezpośrednio wskazano na rozmowy i wymianę informacji z nauczycielami akademickimi należącymi do Stowarzyszenia Księgowych w Polsce oraz pracownikami legnickiego oddziału Izby Skarbowej we Wrocławiu (s. 4). Dopiero obecnie planowane jest uwzględnianie większego wpływu interesariuszy na kształtowanie koncepcji kształcenia. Uczelnia deklaruje wykorzystanie w tym celu „elektronicznej wymiany informacji z pracodawcami” oraz udziału pracodawców w Konwencji PWSZ. W ramach realizowanego projektu stworzono portal internetowy, na którym pracodawcy mogą

zgłaszać oferty pracy, natomiast absolwenci informować o losach zawodowych i korzystać z ofert pracy. Dotychczas na portalu zarejestrowało się około 47 pracodawców i około 1000 absolwentów (w tym około 10 absolwentów kierunku ekonomia). Jednakże ta cenna inicjatywa nie jest jeszcze w swojej aktualnej funkcjonalności instrumentem umożliwiającym pracodawcom bezpośredni wpływ na kształtowanie koncepcji kształcenia. Także niezbędny udział pracodawców w Konwencji nie wydaje się wystarczającą formą udziału tej grupy interesariuszy w kształtowaniu koncepcji kształcenia. Wydaje się, że dotychczasowe niepełne uwzględnianie udziału interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na kierunku ekonomia doprowadziło do zaproponowania niewystarczająco uzasadnionej specjalności: *analiza ekonomiczna*. Należy jednak odnotować fakt podpisania umowy w ramach POKL na projekt „Bliżej realiów rynkowych – wzmocnienie więzi studentów z pracodawcami” (projekt realizowany do roku 2014). Partnerem w projekcie jest Powiatowy Urząd Pracy w Legnicy. Niewątpliwie niezbędne jest głębsze przemyślenie i wdrożenie szerszego zaangażowania interesariuszy w procesie kształtowania koncepcji kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zasadna jest weryfikacja strategii Wydziału i w jej ramach ewentualne wkomponowanie kierunku ekonomia lub innego kierunku kształtującego właściwe warunki do prowadzenia kształcenia specjalistów w zakresie rachunkowości i audytu wewnętrznego. Brak merytorycznego uzasadnienia dla utrzymywania tej specjalności w ramach kierunku ekonomia. Zespół oceniający podziela opinię uczelni o potrzebie wprowadzenia praktycznego profilu kształcenia na ekonomii.

2) Dotychczasowy poziom zaangażowania interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w proces kształtowania koncepcji kształcenia należy uznać za niewystarczający. Pewien udział interesariuszy w tworzeniu koncepcji kształcenia odnotowano w odniesieniu do specjalności rachunkowość i audyt wewnętrzny, brak natomiast takiego udziału w przypadku drugiej specjalności i w pewnym stopniu całego kierunku ekonomia. Uczelnia powinna zdefiniować wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy i włączyć ich w procesy kształtowania strategii wydziału, koncepcji kształcenia, w tym zakładanych efektów kształcenia, a także realizacji programu.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Zgodność zakładanych przez jednostkę efektów kształcenia odnoszących się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia i zgodność z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; uwzględnianie zakładanych efektów kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym oraz uwzględnianie oczekiwań rynku pracy lub wymagań organizacji zawodowych umożliwiających uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunek się wywodzi; publikowanie efektów kształcenia.

Obecnie Uczelnia jest w trakcie procesu dostosowania programów kształcenia do wymogów KRK, dotyczy to także kierunku *ekonomia*. Dotychczas przeprowadzono następujące działania w tym zakresie:

- w piśmie Rektora do dziekanów wydziałów z dnia 30 listopada 2011 roku określono harmonogram prac wdrażających KRK;
- senat w uchwale z dnia 20 grudnia 2011 r. uchwalił wytyczne dla rad wydziałów w zakresie planów studiów i programów kształcenia;
- na Wydziale Zarządzania i Informatyki pismem Dziekana z dnia 10 stycznia 2012 r. powołano Wydziałowe Zespoły Programowe odpowiedzialne za ewaluację i doskonalenie dotychczasowych oraz tworzenie nowych programów kształcenia, w tym do kierunku *ekonomia*.

Odnosząc się do wzmiankowanego harmonogramu wdrażania KRK w Uczelni można poddać pod rozagę zagrożenia związane z przewidywanym uprzednim przyjęciem programu studiów i planów studiów, a dopiero następnie planowanym przyjęciem efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków przez Senat. W trakcie wizytacji uzyskano jednak wyjaśnienie, iż w procesie kształtowania nowego programu kształcenia przyjęto metodę równoległej pracy nad efektami kształcenia i planami studiów oraz programami poszczególnych modułów. Podejście takie wydaje się być w pełni dopuszczalne. Prace przebiegają zgodnie z przyjętym harmonogramem i umożliwiają przyjęcie nowych, zgodnych z KRK efektów kształcenia i programu studiów do końca maja 2012 r., co pozwoli na rozpoczęcie nowego roku akademickiego w oparciu o nową koncepcję kształcenia.

Obecnie realizowane plany studiów powinny być oceniane w oparciu o standardy kształcenia na kierunku *ekonomia* (rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 roku w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia). Występuje zgodność, a nawet powielenie sylwetki absolwenta z punktem II standardów: kwalifikacje absolwenta. Dotyczy to w szczególności części ogólnej sylwetki absolwenta (bez części sylwetki związanej ze specjalnościami). W tym przypadku można nawet wnioskować, że zasadne byłoby w większym stopniu dostosowanie proponowanej sylwetki absolwenta do specyfiki Uczelni, jej otoczenia i strategii.

W przypadku poszczególnych przedmiotów i przewidzianych w ich ramach efektów kształcenia można stwierdzić, iż zapewniają one osiągnięcie ogólnych jak i specjalnościowych efektów kształcenia. Efekty kształcenia przewidziane dla praktyki zawodowej doskonale wpisują się w ogólne i specyficzne efekty kształcenia dla kierunku. Także efekty kształcenia określone w „standardach pracy dyplomowej licencjackiej obowiązującej na kierunku „*ekonomia*” są adekwatne do ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia na kierunku.

Efekty kształcenia sformułowane w ramach sylwetki absolwenta kierunku *ekonomia* jak i sylwetki absolwenta specjalności *Analiza ekonomiczna* oraz specjalności *Rachunkowość i audyt wewnętrzny*, a także efekty kształcenia poszczególnych modułów kształcenia zawarte w sylabusach przedmiotów są dostępne na stronie internetowej Uczelni. Zaprezentowana została sylwetka absolwenta oraz sylabusy poszczególnych przedmiotów z uwzględnieniem efektów uczenia się, czasu trwania przedmiotu. Oszacowano także całkowite nakłady pracy studenta i przydział punktów ECTS. Na spotkaniu studenci oznajmili, że znają program

studiów oraz treści sylabusów, które ich zdaniem są sformułowane w sposób jasny i wyczerpujący. Uczelnia umożliwia dostęp do nich w formie elektronicznej na stronie uczelni oraz platformie eDziekanat. Z opinii Rady Uczelnianej Samorządu Studenckiego wynika, iż przedstawiciele studentów biorą udział w procesie tworzenia programów studiów, do uchwały Rady Wydziału została dołączona uchwała odpowiedniego organu samorządu studenckiego, która wymagana jest art. 68 pkt 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

2) Sposób sformułowania efektów kształcenia danego programu i możliwość ich weryfikacji

Efekty kształcenia z punktu widzenia obowiązujących standardów kształcenia zostały generalnie sformułowane prawidłowo i są sprawdzane. Wymagana przez KRK koncepcja formułowania efektów kształcenia wymusza gruntowną zmianę sformułowania efektów kształcenia.

3) Przejrzystość systemu oceny efektów kształcenia, możliwość weryfikacji zakładanych celów i efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; powszechność i dostępność systemu.

System oceny efektów kształcenia obejmuje wszystkie etapy kształcenia i jest adekwatny do obowiązujących standardów. W ramach poszczególnych przedmiotów zdefiniowano formy weryfikacji efektów kształcenia. Informacje na ten temat zawarte są w sylabusach przedmiotów. Przy czym szczegółowość tych informacji powinna być wyższa, aktualnie są podane jedynie informacje typu: egzamin, zaliczenie, egzamin pisemny. Studenci poinformowali, że znają wymagania przed nimi stawiane i mają zapewnione możliwości osiągnięcia owych wymagań podczas procesu nauczania. Formy egzaminów i zaliczeń studenci ocenili jako miarodajne, w dobry sposób sprawdzające nabytą wiedzę i uzyskane umiejętności.

W trakcie wizytacji zapoznano się z pracami egzaminacyjnymi i zaliczeniowymi z przedmiotów prowadzonych przez 11 nauczycieli akademickich. Wśród nich stosowano następujące formuły sprawdzania efektów kształcenia:

- 17 pytań z testem wyboru (4 warianty) + trzy pytania otwarte + odpowiedzi ustne;
- dobrze przygotowane zadania na egzamin:
- 7 pytań wyboru + 3 pytania otwarte, (b. krótkie);
- test jednokrotnego wyboru, 20 pytań;
- uzupełnienia 10 zdań +12 pytań o stwierdzenie prawdziwości + 3 zadania rachunkowe, wykresy;
- zadania do obliczania;
- test wyboru (3 warianty odpowiedzi) + dwa zadania
- test wyboru 18 pytań (3 warianty),
- zadania (6);
- pytania otwarte (wybór 6 z dziesięciu);
- zadania (3);
- pytania problemowe, polecenie podaj przykłady.

Stosowane formy sprawdzenia aktualnie obowiązujących efektów kształcenia są prawidłowe. Ważne, że w przypadkach wielu egzaminów łączą one sprawdziany typu testowego z wymogiem rozwiązywania zadań i odpowiedzi na pytania problemowe. W tym kierunku

należałoby doskonalić formy sprawdzania efektów kształcenia, które dotychczas ograniczają się do testów wyboru. Należy podkreślić, iż rozkłady ocen uzyskiwanych przez studentów w ramach analizowanych prac egzaminacyjnych są normalne. Występują wszystkie rodzaje ocen z dominacją ocen dostatecznych i dobrych. Świadczy to o stawianiu wysokich wymagań i rzetelności w procesie oceny. W trakcie wizytacji od władz Wydziału uzyskano informację, iż stosuje się zasadę, że ocena pozytywna może być wystawiona studentowi, który wykazał się opanowaniem co najmniej 50% materiału zakładanego w ramach danego przedmiotu. Zasada taka standaryzuje wymagania wobec studentów i poprawia obiektywizm ocen. Powinna być ona jednak sformułowana w sposób formalny w ramach warunków zaliczania poszczególnych przedmiotów.

Zasady przygotowywania prac dyplomowych oraz przebieg procesu dyplomowania zostały szczegółowo uregulowane Zarządzeniem Rektora PWSZ (Zarządzenie Nr 1/11). Załącznikami do wyżej powołanego Zarządzenia są między innymi „Oświadczenie studenta o samodzielności przygotowania pracy dyplomowej” oraz formularze „Ocena promotora pracy dyplomowej” i „Ocena recenzenta pracy dyplomowej”. W stosunku do formularzy ocen prac dyplomowych można sformułować uwagę, iż są one bardzo skrótowe nie tworząc podstawy do wnikliwej analizy prac dyplomowych. W trakcie analizy wylosowanych prac dyplomowych potwierdziła się tendencja do stosowania bardzo skrótych recenzji. Sformułowano szczegółowe wymagania odnośnie do pracy dyplomowej (Załącznik NR VI.10 Raportu samooceny), w których między innymi wyraźnie zastrzeżono, iż praca dyplomowa ma mieć charakter teoretyczno-empiryczny. Przy czym w części empirycznej należy przeprowadzić badania w zakresie określonym tytułem i celem pracy. Ważne, że prace dyplomowe są pisane także pod potrzeby pracodawców (spotkanie z pracodawcą). Zarówno samo sformułowanie tych wymagań jak i ich poziom należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. W Uczelni stosuje się procedury antyplagiatowe (Zarządzenie Nr 19/09 Rektora PWSZ).

Egzamin dyplomowy przewiduje odpowiedź studenta na trzy pytania członków komisji egzaminacyjnej. W praktyce dwa pytania student losuje z dwóch list pytań z przedmiotów kierunkowych i podstawowych oraz pytań z przedmiotów specjalnościowych. Pierwsza z wzmiankowanych list liczy jedynie 27 pytań. Zakres niektórych pytań jest bardzo szeroki, ale praktycznie bez testowania umiejętności zintegrowania przez studenta w odpowiedzi różnych elementów wiedzy. Podobnie lista pytań z przedmiotów specjalnościowych liczy jedynie 23 pytania (lista została skonstruowana jedynie dla specjalności *rachunkowość i audyt wewnętrzny*), choć w tym przypadku pytania mają w większym stopniu charakter problemowy. Można zalecić rozszerzenie obu list pytań oraz położenie większego nacisku na pytania o charakterze problemowym i przekrojowym.

Tematyka prac dyplomowych jest zgodna ze specjalnością, ale nie zawsze z kierunkiem studiów. Tematy niektórych prac nie mogą być zrealizowane na tym etapie studiów. Niektóre prace wykazują ewidentne słabości metodyczne. Niekiedy brak sformułowanego celu pracy, rozdziały nie zawsze są poprzedzone wyjaśnieniem celu ani też nie są opatrzone podsumowaniem. Praktycznie żaden z autorów nie wyjaśnia co nowego wnosi jego praca do już opublikowanej literatury, nawet jeśli jest to stosunkowo łatwe do pokazania w sytuacji rozważań bazujących na danych lokalnych instytucji. Podsumowania prac w niewielkim stopniu nawiązują do treści prac. Struktura prac nawet jeśli poprawna, to zrealizowana w ten

sposób, iż brak nawiązywania merytorycznego do rozważań prowadzonych w pozostałych rozdziałach. W niektórych pracach brak elementów wiedzy ekonomicznej a umiejętności zastosowania metod statystycznych są niezwykle skromne. W żadnej pracy nie podjęto próby zastosowania modelowania ekonometrycznego w realizacji swojego celu. Studenci nie korzystają z artykułów publikowanych w czasopismach naukowych i w językach obcych. Niepokój budzi także proste odwzorowywanie informacji uzyskanych w instytucjach, bez własnego wkładu. Poziom prac zróżnicowany a niektórych bardzo niski, można się nawet zastanawiać czy spełniający elementarne wymogi stawiane pracom licencjackim. Niektórzy promotorzy prowadzą prace nie mając dorobku naukowego z danego obszaru tematycznego. Ich recenzje są bardzo powierzchowne, co częściowo wynika z samej konstrukcji arkusza recenzyjnego krótszego (3 punkty), różniącego się od arkusza dla recenzenta również w zakresie sposobu jego wypełniania. W większości prac ani promotorzy ani recenzenci nie zauważyli oczywistych dla czytelnika usterek. Oceny z reguły zawyżone. Niekiedy dostępna dokumentacja nie pozwala na określenie trybu studiów przebytych przez autorów ocenianych prac.

Zespół Oceniający zaleca podjęcie zdecydowanych działań mających na celu poprawę opieki promotorskiej oraz jakości recenzji prac dyplomowych (włącznie z rewizją arkusza oceny recenzji). Sugerujemy wprowadzenie generalnej zasady, aby recenzentem pracy opracowanej pod opieką naukową osoby ze stopniem naukowym doktora był samodzielny pracownik naukowo – dydaktyczny.

W Uczelni nie jest realizowane kształcenie z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Władze Wydziału poinformowały, iż planowane jest wprowadzenie do procesu dydaktycznego kształcenia na odległość.

Dane o odsiewie studentów na studiach stacjonarnych przedstawiają się następująco. Pierwszy rocznik studentów kierunku ekonomia rozpoczął studia w roku 2008. Studia rozpoczęło 65 studentów, natomiast ukończyło 41. Z informacji uzyskanych na Wydziale wynika, iż skreślono z listy studentów 14 osób, w tym 8 na skutek rezygnacji oraz 6 ze względów dydaktycznych. Z rocznika rozpoczynającego studia w 2009 roku liczącego początkowo 64 studentów, skreślono dotychczas 15 studentów, w tym 9 ze względu na rezygnację i 6 ze względów dydaktycznych. Rocznik 2010 liczył 118 studentów, dotychczas skreślono z listy 25 studentów, w tym 15 ze względu na rezygnację i 10 ze względów dydaktycznych. Odsiew na studiach niestacjonarnych kształtował się podobnie. Z rocznika rozpoczynającego studia w roku 2009 liczącego 44 osoby, dotychczas skreślono 4 studentów (w tym osoby 2 z powodu rezygnacji, jedną z powodu braku opłat i jedną ze względów dydaktycznych). Natomiast z rocznika rozpoczynającego naukę w roku 2010 liczącego 52 studentów dotychczas skreślono 7 studentów w tym 5 ze względu na rezygnację i 2 z powodów dydaktycznych. Powyższe dane charakteryzują normalne procesy wykruszania się studentów w trakcie studiów i świadczą jednocześnie o wymaganiach stawianych przez Uczelnię swoim studentom, czego naturalną konsekwencją jest pewien poziom skreśleń ze względu na nieosiąganie wystarczającego postępu w nauce. Jednym z istotnych działań podejmowanych przez Uczelnię w celu zmniejszenia odsiewu studentów jest realizacja zajęć wyrównawczych z matematyki, które korzystnie wpływają na osiągnięcia przez studentów poziom postępów w nauce.

Uczelnia szeroko udostępnia na swojej stronie internetowej system oceny efektów kształcenia. Wskazano metody oceny pracy studenta. Nie we wszystkich przypadkach podano formę egzaminu i szczegółowe wymagania. Nie podano formalnie stopnia opanowania materiału odpowiadającego różnym ocenom.

4) Sposób i zakres monitorowania kariery absolwentów na rynku pracy, wykorzystywanie uzyskanych wyników w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Uczelnia dotychczas nie wdrożyła kompleksowego systemu badania losów absolwentów. Monitoringiem losu absolwentów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Witelona w Legnicy zajmuje się Biuro Karier. Osoby przystępujące do obrony pracy dyplomowej zobowiązują się do rejestracji w Uczelnianym Biurze Karier, które oferuje im stosowną ankietę do wypełnienia. Wizytowany kierunek prowadzony jest w Uczelni od 4 lat, w zeszłym roku ukończyło go 41 studentów, dlatego też monitoring absolwentów na kierunku „ekonomia” nie był dotychczas przeprowadzany. Proces związany z wypełnianiem ankiety przez absolwentów w momencie gdy nie są jeszcze absolwentami Uczelni nie ma charakteru badania losów absolwentów, a jedynie może być przyczynkiem do utrzymania dalszego kontaktu z absolwentami.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) W opinii Zespołu Oceniającego występuje wysoka zgodność ze standardami kształcenia. Uczelnia podjęła wstępne działania mające na celu dopasowanie opisu zakładanych efektów kształcenia do wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji. ZO PKA zaleca wypracowanie bardziej pogłębionego opisu efektów kształcenia uwzględniającego profil Uczelni, potrzeby rynku pracy, przewidywany praktyczny profil kształcenia na ekonomii. Rekomendujemy usunięcie rozbieżności między kanonem kierunku a jego specjalnością rachunkowość i audyt wewnętrzny.

2) Opisy zakładanych efektów formułowane w „reżimie” standardów Zespół Oceniający uznaje za poprawny.

3) System oceny zakładanych efektów kształcenia jest dobrze zaprojektowany, powszechnie dostępny, ale wykazuje pewne słabości w weryfikacji końcowych efektów uczenia się. Poprawy wymaga praktyka weryfikowania końcowych efektów uczenia się sprawdzanych na egzaminach dyplomowych i demonstrowanych w pracach dyplomowych.

4) Jednostka nie rozpoczęła jeszcze monitorowania losu absolwentów na rynku pracy, ze względu na zbyt krótkie prowadzenie kierunku.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1) Realizacja programu kształcenia a możliwość osiągnięcia przez studenta każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia; możliwość uzyskania zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Studia na kierunku ekonomia trwają 6 semestrów i obejmują łącznie na studiach stacjonarnych 1845 godzin oraz na studiach niestacjonarnych 1344 godzin, co stanowi powyżej 60% godzin przewidzianych na studiach stacjonarnych.

Przedmioty ujęte w planie studiów podzielono na bloki:

- przedmioty ogólne w wymiarze 285 godzin na studiach stacjonarnych i 160 godzin na studiach niestacjonarnych;
- przedmioty podstawowe odpowiednio w wymiarze 435 godzin i 374 godzin;
- przedmioty kierunkowe 225 godzin i 180 godzin;
- przedmioty specjalnościowe 900 godzin i 630 godzin.

W zestawie przedmiotów podstawowych ujęto wszystkie treści kształcenia z grupy treści podstawowych ze standardów. Natomiast w ramach przedmiotów kierunkowych uwzględniono wszystkie treści kształcenia przyjęte w standardach dla treści kierunkowych na kierunku ekonomia. Zachowano zgodność ze standardami także w zakresie długości trwania studiów, wymaganej łącznej liczby godzin, wymaganej liczby godzin treści podstawowych i kierunkowych, a także zachowano zgodność w wymiarze innych wymagań określonych w punkcie V. standardów kształcenia. W pełni zachowano wymogi standardów w zakresie minimalnej liczby godzin kształcenia na studiach niestacjonarnych w odniesieniu do studiów stacjonarnych. Praktyki trwają 160 godzin, języki obce 120 godzin, technologie informacyjne 30 godzin, treści poszerzające wiedzę humanistyczną 60 godzin, przewidziano zajęcia z ochrony własności intelektualnej, seminaria, ćwiczenia, konwersatoria stanowią 54,5% ogólnej liczby godzin, za przygotowanie pracy dyplomowej przyznaje się 10 punktów ECTS. W tych wszystkich wymiarach zapewniono zgodność z wymaganiami standardów kształcenia.

W Uczelni funkcjonuje Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów – ECTS. Zgodnie z jego zasadami oraz wytycznymi standardów poszczególnym modułom kształcenia przypisano odpowiednie liczby punktów ECTS. Kierowano się przy tym zasadą, iż jeden punkt odpowiada średnio 25 – 30 godzinom nakładu pracy studenta, z uwzględnieniem zajęć organizowanych przez Uczelnię jak i pracy własnej studenta. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest zdobycie przewidzianych planem 180 punktów ECTS. W sylabusach przedmiotów przewidziano odpowiadającą im liczbę punktów ECTS. W sylabusach uwzględniono bezpośrednio tylko nakłady pracy studenta związane z zajęciami organizowanymi przez Uczelnię – zgodne z planem studiów, nie oszacowano szczegółowo nakładów pracy własnej studentów. Tym niemniej przegląd poszczególnych sylabusów i porównywanie domniemanych łącznych nakładów pracy studentów pozwalają wysnuć ostrożny wniosek, iż punkty ECTS zostały przyznane trafnie i właściwie odzwierciedlają niezbędne nakłady pracy studentów na poszczególne moduły kształcenia.

W latach 2009-2012 z wyjazdów na studia za granicę skorzystało 6 studentów kierunku ekonomia. Dodatkowo jeden student odbył praktykę za granicą. Wyniki te należy rozpatrywać z perspektywy faktu, iż ekonomia jest stosunkowo nowym kierunkiem kształcenia na Uczelni i z tego punktu widzenia można je uznać za zadowalające.

W planie studiów uwzględniono właściwą sekwencję realizowanych przedmiotów. Przedmioty ogólne realizowane są przez cały tok kształcenia, z właściwym uwzględnieniem socjologii już w pierwszym semestrze kształcenia. Przedmioty podstawowe dające niezbędną podbudowę do realizacji przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych przewidziano na I i II semestrze. Semestr III poświęcono głównie przedmiotom kierunkowym natomiast przedmioty specjalnościowe realizowane są w semestrach ostatnich IV, V i VI. Wzmiankowane wyżej powtarzanie się przedmiotów na obu specjalnościach nie ogranicza zasady minimalnej liczby godzin do wyboru studenta, jest dopuszczalne merytorycznie. Ze względów organizacyjnych można rozważyć przeniesienie tego typu przedmiotów do grupy przedmiotów kierunkowych realizowanych przez jednostkę.

Uczelnia sformułowała „Cele i zakres tematyczny praktyk” (Załącznik 1.3.9. Raportu samooceny). Zostały uwzględnione tu cele poznawcze, jak i cele praktyczne. Wyznaczenie takich zamierzeń w stosunku do praktyk tworzy dobrą podstawę do ich efektywnego przeprowadzenia. W planie studiów uwzględniono 160 godzin praktyki, co przewyższa minimalne wymogi standardów. Uczelnia deklaruje, iż studenci sami poszukują odpowiednich miejsc do odbycia praktyki. Jednakże w przypadku gdy student nie zorganizuje sobie miejsca odbywania praktyki Uczelnia zapewnia mu takie miejsce. Taką deklarację (s. 10 Raportu samooceny) dobrze uwiarygadnia przedstawiony wykaz 93 przedsiębiorstw i instytucji, z którymi Uczelnia podpisała umowy o prowadzenie praktyk studenckich (Załącznik 1.3.7.). Zwalnianie studentów z obowiązku odbywania praktyk zawodowych reguluje Uchwała Senatu IV/61 z dnia 24 listopada 2009 roku. Przewiduje ona zwalnianie z praktyk osób pracujących czy też prowadzących własną działalność gospodarczą. Za podstawę zwolnienia przyjmuje się wyłącznie aktywność zawodową w okresie trwania studiów, w tych przypadkach, gdy charakter aktywności studenta jest lub był zgodny z celami praktyki. W praktyce zwolnienia studentów studiów stacjonarnych z obowiązku odbywania praktyk zawodowych były marginalne, natomiast w stosunku do studentów studiów zaocznych były stosowane do ponad połowy studentów. To zjawisko wydaje się naturalne, aczkolwiek stawia problem realizacji efektów kształcenia związanych z praktykami. Kwestia ta trafnie była rozstrzygnięta w Regulaminie studiów obowiązującym do 2010 roku, gdzie uregulowano, iż „Po zakończeniu praktyki student jest zobowiązany sporządzić sprawozdanie. Powyższy obowiązek dotyczy także studenta, który został zwolniony z obowiązku odbycia praktyki w danym roku akademickim” (§ 7, pkt. 8). Obecnie obowiązujący Regulamin studiów i sformułowane na jego podstawie Zarządzenie Rektora pozwala zaliczyć praktykę w oparciu jedynie o tak zwaną „kartę przebiegu praktyki” lub „formularz zwolnienia z praktyki dla aktywnych zawodowo”. Takie rozwiązanie nie pozwala na weryfikację osiągnięcia celów praktyki w stosunku do osób zwolnionych. Istotnie ogranicza także możliwości weryfikacji osiągnięcia celów praktyki w odniesieniu do studentów praktykę odbywających ze względu na charakter karty przebiegu praktyki, w którym studenci zaliczający praktykę nie odnoszą się do celów praktyki sformułowanych precyzyjnie we wzmiankowanych „Celach i zakresie tematycznym praktyk”. Zalecane byłoby zweryfikowanie obecnego systemu zaliczania praktyk zawodowych tak, aby spełniał możliwość oceny

stopnia osiągnięcia celów praktyki i efektów kształcenia tak osób odbywających praktykę jak i osób zwalnianych z obowiązku odbycia praktyki.

Na podstawie Uchwał Senatu (Raport samooceny s. 13), określono minimalne rozmiary grup studenckich, w tym w odniesieniu do grup wykładowych przedmiotów do wyboru przyjęto, iż minimalna wielkość grupy wynosi 30 osób. Zajęcia dydaktyczne w przypadku grup ćwiczeniowych, warsztatowych, projektowych mają być prowadzone w grupach liczących co najmniej 25 osób oraz 15 osób w przypadku grup seminarium dyplomowego. Takie ustalenie ma istotne mankamenty. Przy liczebności roku około 60 osób w pewnym stopniu ogranicza bowiem swobodę wyboru studentów w zakresie wykładów do wyboru oraz seminariów dyplomowych. Dodatkowo należy podkreślić, iż prowadzenie seminariów dyplomowych w grupach powyżej 15 osób ogranicza jakość kształcenia. Z danych dotyczących faktycznych rozmiarów grup seminaryjnych wynika, iż w praktyce rozmiary grup najczęściej nie przekraczały 15 osób. Tym niemniej z wypowiedzi pracowników dydaktycznych zaprezentowanych w trakcie spotkania z kadrą wynika, że najbardziej efektywne grupy seminaryjne to grupy 10-12 osobowe. Należałoby dążyć do kształtowania takich grup seminaryjnych w tym korekty przywołanej Uchwały Senatu.

Analiza liczby seminarzystów prowadzonych przez poszczególnych promotorów prac dyplomowych wykazała, iż niektórzy promotorzy prowadzą ponad 60 prac dyplomowych. Tak duże obciążenie promotorów może obniżać jakość kształcenia, a ponadto przy łącznej ograniczonej liczbie studentów realnie ogranicza możliwości wyboru promotorów przez studentów. Na przykład z zapisów w lutym 2012 roku na studiach niestacjonarnych proponowano wybór spośród jedynie dwóch promotorów. Zasadne byłoby zwiększenie liczby promotorów, a jednocześnie ograniczenie liczby studentów przypadających na jednego promotora.

Indywidualizacja systemu kształcenia przewiduje zgodnie z §12 Regulaminu studiów możliwość korzystania przez studentów ze „studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania”. Do uczestnictwa w tej formie kształcenia mogą być kwalifikowani studenci wykazujący się wysoką średnią ocen z toku studiów (powyżej 4.5) oraz osoby zakwalifikowane na wyjazdy na uczelnię zagraniczną w ramach wymiany międzynarodowej prowadzonej za pośrednictwem Uczelni. W ramach powyższego trybu student ma prawo do wyboru w uzgodnieniu ze swoim opiekunem naukowym, 20% przedmiotów przewidzianych dla kierunku studiów zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Student posiada także, za zgodą opiekuna, prawo do uzyskiwania zaliczeń i zdawania egzaminów w indywidualnie uzgodnionych terminach. Właściwie stworzone ramy indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych w praktyce są wykorzystywane jedynie w stosunku do studentów uczestniczących w wyjazdach zagranicznych. Takich studentów na kierunku ekonomia było siedmiu. Żaden ze studentów dotychczas nie skorzystał z indywidualnego toku studiów bez korzystania z wyjazdów zagranicznych, a jedynie w oparciu o wysoką średnią ocen. Wydaje się, iż należy więcej uwagi poświęcić popularyzacji tych form kształcenia, tym bardziej, że z informacji uzyskanych w trakcie spotkań ze studentami wynika, iż ich wiedza o programie międzynarodowej wymiany studentów, czy indywidualizacji toku studiów nie jest pełna.

W Uczelni podejmuje się szereg działań w celu ułatwienia studiowania osobom niepełnosprawnym. Działania te koncentrują się na usuwaniu barier infrastrukturalnych, w

tym dostępem do zasobów bibliotecznych i zostały opisane w części Raportu dotyczącej infrastruktury. Realizowane są szkolenia i inne działania informacyjno-promocyjne mające na celu poprawę relacji społecznych. Nie wprowadzono natomiast dotychczas formalnych zasad indywidualizacji procesu kształcenia osób niepełnosprawnych. Jednocześnie jednak z informacji uzyskanych od przedstawicieli Wydziału wynika, iż w razie zaistnienia potrzeby, w stosunku do osób niepełnosprawnych można zastosować na wniosek studenta zgodnie z §11 pkt. 2 Regulaminu studiów procedurę „indywidualnej organizacji zajęć”. Rozwiązanie powyższe może okazać się wystarczające.

2) Spójność zakładanych efektów kształcenia, treści programowych, form zajęć dydaktycznych oraz stosowanych metod dydaktycznych.

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe formy i metody kształcenia odpowiadają standardom kształcenia i z tego punktu widzenia tworzą spójną całość. Do istotnych elementów umożliwiających osiągnięcie zakładanych efektów zaliczyć należy również prowadzenie kursów wyrównawczych dla studentów mających kłopoty z matematyki, zajęcia/warsztaty prowadzone przez osoby spoza środowiska akademickiego – przyszłych potencjalnych pracodawców, wysoki poziom języka angielskiego oraz możliwość zdania certyfikatu LCCI.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zalecane byłoby zweryfikowanie obecnego systemu zaliczania praktyk zawodowych tak aby zapewniał możliwość oceny stopnia osiągnięcia celów praktyki i efektów kształcenia tak osób odbywających praktykę jak i osób zwalnianych z obowiązku odbycia praktyki. Warto rozważyć zmianę regulacji co do wielkości grup seminaryjnych, tak aby dążyć do osiągnięcia liczebności na poziomie 10-12 osób. Zasadne byłoby zwiększenie liczby promotorów, a jednocześnie ograniczenia liczby studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego prowadzącego seminarium dyplomowe. Zespół Oceniający PKA zwraca uwagę aby przy budowaniu programu studiów w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji skonstruowany program kształcenia umożliwiał osiągnięcie każdego z zakładanych efektów i celów kształcenia.

2) Dobór metod kształcenia, form zajęć oraz treści kształcenia poszczególnych przedmiotów do zakładanych efektów kształcenia spełniają standardy kształcenia oraz tworzą spójną całość.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów.

1) Możliwość osiągnięcia założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu, a liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji

Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na kierunku ekonomia oraz ich liczba umożliwiają w stopniu wystarczającym realizację zakładanych celów i efektów kształcenia. Poważne wątpliwości jednak budzi praktyka powierzania dydaktyki przedmiotów podstawowych i kierunkowych nauczycielom akademickim ze stopniem naukowym doktora – żaden z pracowników samodzielnych zaliczonych do minimum kadrowego nie prowadzi dydaktyki przedmiotów z tej grupy (jedynie przedmiot kształcenia ogólnego – Socjologię prowadzi doktor habilitowany).

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy .

2) Adekwatność dorobku naukowego i kwalifikacji dydaktycznych kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; udział w procesie kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym nauczycieli z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów.

Do minimum kadrowego kierunku ekonomia zostało zaliczonych 10 osób: 3 osoby z tytułem naukowym profesora bądź stopniem naukowym doktora habilitowanego, w tym 2 osoby zostały zaliczone do posiadających dorobek naukowy z zakresu kierunku ekonomia, 1 osoba do dziedziny związanej z kierunkiem „ekonomia” oraz 7 osób ze stopniem naukowym doktora – w tym 5 do grona nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie kierunku ekonomia i 2 osoby do grupy nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy z dziedziny związanej z ocenianym kierunkiem. W przypadku żadnej z osób nie stwierdzono przekroczenia limitów minimum kadrowych. W składzie minimum kadrowego znajdują się reprezentanci prawie wszystkich obszarów wiedzy odpowiadających obszarowi kształcenia kierunku ekonomia: brak osób o kompetencjach z zakresu polityki gospodarczej, zarządzania i matematyki.

Wszystkie osoby zaproponowane do minimum kadrowego złożyły na początku roku akademickiego 2011/2012 oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego kierunku „ekonomia”; spełniają warunek określony w art. 9 pkt. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, tzn. stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie; są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy nie krócej niż od początku roku akademickiego; spełniają warunek określony w § 8 ust. 3 rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144 poz. 1048, z późn. zm.), tj. prowadzą osobiście na kierunku „ekonomia” co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych (pracownicy samodzielni) oraz co najmniej 90 godzin (doktorzy).

Wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku zostały spełnione.

Stabilność minimum kadrowego nie budzi obaw: wśród 10 osób - 8 zostało zatrudnionych w latach 1998-2003, 1 od roku 2006 a tylko 1 osoba od 1.10.2011. Ponadto Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy dla 4 osób ze stopniem naukowym doktora.

Relacja między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku jest prawidłowa i wynosi 1: 34.

Obsada zajęć zasadniczo poprawna, jednakże w przypadku jednego nauczyciela akademickiego ze stopniem naukowym doktora stanowiącego minimum kadrowe stwierdza się występowanie po jednej publikacji z obszaru badań odpowiadających dwóm prowadzonym przedmiotom (Finanse publiczne i rynki finansowe oraz Zarządzanie finansami firm). Zarzut ten związany jest jednak nie tyle w związku z liczbą odnośnych publikacji (obrona pracy doktorskiej odbyła się w roku 2008) co ze wspomnianą wyżej praktyką powierzania przedmiotów ze standardu kształcenia na kierunku (Finanse publiczne i rynki finansowe) osobom ze stopniem naukowym doktora. W przypadku dwóch innych osób ze stopniem naukowym doktora stanowiących minimum kadrowe stwierdza się występowanie dość skromnego dorobku: 4 publikacje, w tym wszystkie we współautorstwie oraz 5 publikacji.

W opracowaniu „Wykaz pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia*” – w przypadku 11 osób nie podano listy publikacji.

Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

Poziom merytoryczny i metodycznych hospitowanych zajęć ZO PKA uznaje za dobry.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3) Wpływ, prowadzonej przez jednostkę, polityki kadrowej na podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz stwarzanie warunków do rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Przedstawione w Raporcie samooceny zasady polityki kadrowej polegają na stopniowym rozwoju obecnej kadry nauczycieli akademickich bądź na jej utrzymaniu. Ze względu na wielkość naboru na pierwszy rok i znane procesy demograficzne (niż) nie dąży się do pozyskiwania nowej kadry np. przejmowania jej z uczelni niepublicznych – wzrost liczby nauczycieli ma być osiąganym zatem „poprzez rozwój naukowy zatrudnionych obecnie pracowników z tytułem magistra” (Raport samooceny, s. 18). Warto podkreślić, że w latach 2007-2011 stopień naukowy doktora uzyskało 4 pracowników Wydziału, w tym 3 stanowiących minimum kadrowe ocenianego kierunku natomiast - spoza minimum - stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskały 3 osoby, tytuł naukowy profesora - 2. Istotnym elementem polityki kadrowej jest również „stopniowe zwiększanie udziału pracowników zatrudnionych na Wydziale na pierwszym etapie i wywodzących się z regionu legnickiego oraz preferowanie umowy o pracę jako formy zatrudnienia” (Raport samooceny, s. 18). Obecnie podstawowe miejsce pracy dotyczy 4 osób stanowiących minimum kadrowe kierunku (są to osoby ze stopniem naukowym doktora). Prowadzoną politykę kadrową można określić jako zgodną z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów.

Weryfikacja kadry dydaktycznej polega na prowadzonej obecnie co dwa lata okresowej ocenie dokonywanej przez Komisję ds. Nauczycieli Akademickich – procedurę tę „reguluje par. 46 ust. 5 Statutu PWSZ im. Witelona w Legnicy, oraz Uchwała Nr III/79 Senatu PWSZ im. Witelona w Legnicy z dnia 27 listopada 2007 r.” (tamże). Kryteria oceny to „poziom prowadzonych zajęć dydaktycznych, udział w organizowaniu procesu dydaktycznego, autorstwo podręczników i innych pomocy dydaktycznych, prace organizacyjne na rzecz Uczelni, podnoszenie własnych kwalifikacji itp. (Raport samooceny, s. 18). Weryfikacja kadry dydaktycznej dokonywana jest również na podstawie hospitacji zajęć pracowników – z dostępnej dokumentacji wynika, że w roku akad. 2010/2011 podlegało tej procedurze 12 pracowników Wydziału natomiast w 2011/2012 w semestrze letnim - będzie jej podlegać 41 osób. Ważnym elementem procesu weryfikacji są badania ankietowe (kwestionariusz nie budzi zastrzeżeń) przeprowadzane wśród studentów dotyczące jakości zajęć. Dostępne dane dotyczą roku akad. 2010/2011 – studenci pozytywnie oceniają kwalifikacje i sposób prowadzenia zajęć, natomiast badania te prowadzone są w sposób selektywny: pracownik zostaje wytypowany do oceny, co oznacza, że badania wśród studentów zostały przeprowadzone na wybranych zajęciach wszystkich hospitowanych pracowników w ostatnich czterech tygodniach semestru. W konsekwencji ocenie poddano 22 przedmioty prowadzone przez 15 nauczycieli (zał. nr VI.1.).

W związku z tym, że badania ankietowe dotyczące jakości zajęć nie dotyczą wszystkich pracowników, a kryteria wytypowania do hospitacji (i w konsekwencji – do ankietyzacji) zostały określone przez władze Wydziału dość nieprecyzyjnie – dobór zajęć następuje „m.in. pod wpływem opinii/ zastrzeżeń studentów” - należy ten system ocenić jako nie w pełni zadowalający.

System wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej (zwłaszcza pracowników z tytułem zawodowym magistra) obejmuje: refundacje kosztów uczestnictwa w studiach doktoranckich, system tzw. grantów wewnętrznych na pokrycie kosztów badań naukowych (w latach 2007-2011 skorzystało z niego 24 pracowników), możliwość publikacji w Zeszytach Naukowych, możliwość współpracy z ośrodkami zagranicznymi. Jak dotąd w grupie pracowników prowadzących zajęcia na kierunku ekonomia brak osób, które uczestniczyły w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus (ogółem w latach 2007-2011 – w programie uczestniczyło 5 pracowników Wydziału).

Efektywność systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej można określić jako zadowalającą.

Zespół spotkał się z nauczycielami prowadzącymi zajęcia na kierunku ekonomia oraz nauczycielami zgłoszonymi do minimum kadrowego. W pierwszym spotkaniu wzięło udział kilkadziesiąt osób. Po krótkiej informacji na temat nowego systemu akredytacji oraz celów tego spotkania Przewodniczący ZO, zaproponował do dyskusji trzy grupy tematów: Po pierwsze, w jakim stopniu kadra dydaktyczna włączona jest w proces dostosowywania kształcenia na kierunku ekonomia do wymogów KRK, czy zna strategię rozwoju Wydziału i podziela wizję rozwoju tego kierunku? Po drugie, jaka jest wizja/sylwetka absolwenta ekonomii w kontekście realizowanych specjalności? Czy da się zachować wysoki poziom kształcenia w warunkach dużego obciążenia promotorów liczbą dyplomantów? Po trzecie, czy system zapewniania jakości jest znany i wspiera nauczycieli w procesie nauczania? Czy tworzone są oddolne mechanizmy zainteresowania jakością? Czy dostrzegają wpływ nowego systemu zapewniania jakości na rozwój naukowy i dydaktyczny nauczycieli?

Generalnie można było odnieść wrażenie, że strategia a także wewnętrzny system zapewniania jakości nie jest jeszcze dobrze ugruntowany w świadomości nauczycieli, chociaż wypowiadający się mieli wiedzę o podstawowych rozwiązaniach formalnych w tym zakresie. Nauczyciele wiedzieli o podejmowanych szkoleniach w zakresie KRK organizowanych przez Uczelnię. Kadra zdaje sobie sprawę z tego, że system zarządzania jakością jest dopiero w początkowej fazie i trzeba poczekać na jego pozytywne efekty. Podejmowano także próby obrony obecnej koncepcji kształcenia łączącej ekonomię z odległymi od niej specjalnościami argumentując, że współczesna ekonomia mieści w sobie także nauki o zarządzaniu i finanse przedsiębiorstwa. Ponadto według opinii nauczycieli specjalności te są bliskie potrzebom lokalnego rynku pracy. Wskazywano, że znaczna grupa absolwentów trafia na studia II stopnia w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, gdzie bardzo dobrze radzi sobie z terminowym przygotowaniem prac magisterskich. Zatem potwierdza to wysoką jakość kształcenia.

Na spotkaniu z nauczycielami z minimum kadrowego podnoszono takie kwestie jak niewielkie zaangażowanie samodzielnej kadry w prowadzenie kierunkowych zajęć, seminariów dyplomowych i recenzowanie prac licencjackich. Między innymi ZO pytał w jaki sposób zapewnić wysoką jakość tych ostatnich w warunkach prowadzenia ponad 50 dyplomantów przez jednego promotora? Argumentowano, że prowadzenie seminariów w małych grupach może być nieefektywne bowiem z uwagi na absencje dyplomantów nie udaje się prowadzić systematycznej pracy. Z wypowiedzi wydaje się, że kadra reprezentująca minimum nie jest jeszcze konsultowana przy dokonywanych zmianach w programie studiów. Aczkolwiek w ten proces włączone są te osoby, które są członkami komisji ds. jakości, zespołów programowych.

Stwierdzono, że szansą rozwoju kierunku jest zgodność z celami Wydziału, który jest zainteresowany kształceniem w tym obszarze – m.in. chodzi tu o wagę, jaką władze przypisują staraniom o warunki pracy czy kształtowania kultury również ekonomicznej wśród studentów. Rozwój kierunku w sensie liczby kandydatów rozważano również w kategoriach braku miejsc pracy (rynek pracy jest obecnie trudny, a zatem młodzi ludzie idą na studia – co jest godne podziwu w sensie ambicji i właściwych motywacji). Szanse dalszego rozwoju kierunku postrzegano w planach uruchomienia studiów II stopnia. Jeśli chodzi o ograniczenia rozwoju kierunku – mogą nimi być procesy demograficzne.

Podczas spotkania nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe z zespołem PKA ocena perspektyw rozwoju kierunku również była pozytywna: stwierdzono, że kierunek ten jest stosunkowo młody, a jego rozwój należy pojmować w kategoriach długotrwałego procesu. Zwracano uwagę na istniejące potrzeby nie tylko lokalnego rynku pracy na ekonomistów o specjalności rachunkowości posiadających również wiedzę z zakresu analizy ekonomicznej czy marketingu – i ten stan rzeczy niewątpliwie sprzyja rozwojowi kierunku ekonomia. Podkreślano, że sama koncepcja kształcenia na kierunku (poza minimum programowym) jest wynikiem dyskusji i ciągłej współpracy kadry z władzami dziekańskimi. Wobec zarzutu braku prowadzenia przez samodzielnych nauczycieli akademickich przedmiotów ze standardu kierunku przypomniano, że zgodnie ze Strategią Wydziału dokonywane są zmiany osób prowadzących przedmioty podstawowe i kierunkowe oraz że w poprzednich latach w obsadzie tych zajęć byli obecni także pracownicy samodzielni.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Liczba osób prowadzących zajęcia umożliwia osiągnięcie zakładanych celów oraz efektów kształcenia natomiast struktura kwalifikacji osób nie spełnia ich w stopniu zadowalającym ponieważ w minimum kadrowym brak osób o kompetencjach z zakresu polityki gospodarczej, analizy ekonomicznej, zarządzania i matematyki. Poważne wątpliwości jednak budzi praktyka powierzania dydaktyki przedmiotów podstawowych i kierunkowych nauczycielom akademickim ze stopniem naukowym doktora – żaden z pracowników samodzielnych zaliczonych do minimum kadrowego nie prowadzi dydaktyki przedmiotów z tej grupy.

2) Wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku zostały spełnione oraz w minimum kadrowym są reprezentanci prawie wszystkich obszarów wiedzy odpowiadających obszarowi kształcenia.

3) Prowadzoną politykę kadrową można określić jako zgodną z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów. Brak zastrzeżeń wobec procedur oraz kryteriów doboru kadry. Wątpliwości budzi selektywność badań ankietowych wśród studentów. System wspierania kadry naukowo-dydaktycznej jest zadowalający.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Stan infrastruktury dydaktycznej w sposób wyróżniający zapewnia realizację celów kształcenia na kierunku ekonomia. Bazę materialną PWSZ stanowią trzy budynki o odpowiednich walorach technicznych i estetycznych. W całym kompleksie znajduje się 17 sal wykładowych (w tym 3 o konstrukcji modułowej), 7 pracowni komputerowych, 10 sal językowych oraz 72 sale ćwiczeniowe. Wszystkie sale – poza tzw. seminaryjnymi – są wyposażone w sprzęt multimedialny. Ponadto w obiektach funkcjonują kawiarnie studenckie, bar, siłownia, kiosk. Na terenie wszystkich budynków zapewniony jest dla studentów dostęp do bezprzewodowego Internetu.

Dobór instytucji, w których odbywają się praktyki nie budzi zastrzeżeń. Udostępniony wykaz obejmuje 90 podmiotów funkcjonujących głównie w Legnicy (instytucje finansowe, produkcyjne, usługowe, handlowe).

Stopień zapewnienia przez Uczelnię dostępu do niezbędnego księgozbioru, specjalistycznych baz danych należy uznać za wyróżniający. Posiadane zbiory, tj. 5 600 vol., w tym 21 tys. pozycji związanych z ocenianym kierunkiem, prenumerata 119 tytułów czasopism, w tym 47 związanych z ekonomią i naukami pokrewnymi, kompleksowy system zarządzania biblioteką „PROLIB”, elektroniczna baza czasopism, elektroniczny system wypożyczania książek, specjalistyczne bazy danych, udział PWSZ w Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej działającej przy Politechnice Wrocławskiej itd., oraz nowoczesne obiekty (budynek A, C, E), w których znajdują się księgozbiory i czytelnie (nr 1, 2 i 3) – zapewniają osiągnięcie deklarowanych celów kształcenia.

Poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są praktyki zawodowe nie budzi zastrzeżeń. Świadczy o tym lista 61 przedsiębiorstw, z którymi PWSZ ma podpisane porozumienia na czas nieokreślony oraz lista 31 przedsiębiorstw, z którymi PWSZ podpisała

umowy o organizację praktyk w bieżącym roku akademickim – są to podmioty finansowe, produkcyjne, usługowe, handlowe.

Wydział nie prowadzi samodzielnej polityki finansowej. Nakłady na utrzymanie i doskonalenie infrastruktury są pokrywane ze środków ogólnouczelnianych.

Poziom przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb osób niepełnosprawnych należy ocenić jako wyróżniający. Wizytacja całego kompleksu pozwala uznać istniejące rozwiązania architektoniczne (podjazdy, windy, toalety na wszystkich piętrach) za spełniające odnośne wymagania w stopniu wysokim. Księgozbiory i czytelnie: *Biblioteka bez Barrier* posiada stanowiska do obsługi osób niepełnosprawnych w bibliotece, stanowiska wyposażone w odpowiedni sprzęt ułatwiający przeglądanie zasobów biblioteki (m.in. mysz-piłka - trackball dużych rozmiarów - dwufunkcyjna z możliwości obsługi ręką i nogą, klawiatura ze specjalną ramką-nasadką metalową z otworami, klawiatura brajlowska z wyświetlaczem brajlowskim dla niewidomych BraillePen12, drukarka brajlowska Mountbatten Brailler MB Writer Plus drukująca tekst w alfabecie Braille'a, w Czytelniach naukowych znajdują się elektroniczne lupy Quicklook Otuch). W Uczelni studiuje obecnie 142 studentów niepełnosprawnych. Od roku 2009 funkcjonuje Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych.

W opinii studentów baza dydaktyczna Uczelni jest bardzo dobra. Liczba oraz wielkość sal jest ich zdaniem odpowiednia. Studenci bardzo często podkreślali dobre wyposażenie sal wykładowych i konwersatoryjnych oraz udogodnienie jakim jest fakt, iż wszystkie budynki Uczelni usytuowane są w jednej części miasta. Budynki, w których studenci wizytowanego kierunku mają wykłady, konwersatoria oraz ćwiczenia są przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. W każdym budynku znajdują się windy oraz podjazdy na schodach, co nie wyczerpuje zapotrzebowania na dostosowanie budynku do potrzeb osób z innymi niż ruchowe niepełnosprawnościami, brakuje sal (poza biblioteką), z odpowiednią aparaturą, przystosowanych dla osób niedowidzących bądź głuchoniemych.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego ocena: wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium

Stopień dostosowania bazy dydaktycznej do możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (liczba i wyposażenie sal, dostęp do księgozbioru itd.) oraz do potrzeb studentów niepełnosprawnych zasługuje na ocenę wyróżniającą. Należy rozważyć w przypadku podejmowania studiów przez osoby głuchonieme konieczność dostosowania bazy materialnej (poza biblioteką) do potrzeb wynikających z tej niepełnosprawności.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

W związku z aktywnością naukową pracowników Wydział otrzymał roku 2006 kategorię drugą, przekształconą w roku 2010 na kategorię B (ponieważ pracownicy Wydziału nie mają obowiązku prowadzenia badań naukowych, Wydział nie dysponuje środkami na badania statutowe). Można stwierdzić, że dorobek naukowy oraz prowadzone badania na Wydziale wywierają pozytywny wpływ na proces dydaktyczny i kształtowanie programu kształcenia na kierunku ekonomia. Udostępniona lista publikacji pracowników Wydziału, które mogą być

wykorzystywane przez studentów kierunku potwierdza te przypuszczenia (są to prace z zakresu rachunkowości, zarządzania, marketingu, matematyki oraz technologii informacyjnej).

Liczba publikacji naukowych pracowników Wydziału w latach 2006-2011

Rodzaj publikacji	Lata 2006-2008		Lata 2008-2011		Razem	
	razem	afiliacja PWSZ	razem	afiliacja PWSZ	razem	afiliacja PWSZ
Monografie lub rozdziały w monografiach	58	10	46	2	104	12
Publikacje w czasopiśmie recenzowanych z tzw. listy filadelfijskiej	8	-	6	-	14	-
Publikacje w innych czasopiśmie recenzowanych o zasięgu co najmniej krajowym	107	30	91	32	198	62
Publikacje w recenzowanych czasopiśmie o zasięgu lokalnym	-	-	8	7	8	7
Granty – uzyskane finansowanie (tys. PLN) na badania (publikacje)	2,75	2,75	20,75	7,05	23,5	9,8

Pracownicy Wydziału byli organizatorami dwóch konferencji: *Determinanty rozwoju regionalnego – stan obecny i kierunki zmian* (2010) oraz *Zarządzanie Nowoczesną Organizacją* (2011) oraz prowadzą dwa projekty badawcze współfinansowane ze środków unijnych: *Diagnoza potrzeb edukacji zawodowej w kontekście uwarunkowań rynku pracy na terenie byłego województwa legnickiego* i *Badanie mobilności edukacyjno-zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie dolnośląskim: diagnoza zapotrzebowania na pracę*.

Udział studentów w badaniach naukowych obejmuje uczestnictwo w SKN *Economicus* (uczestnictwo w konferencjach, konkursach, szkoleniach, współpraca z PTE, spotkania mające na celu promocję Uczelni wśród młodzieży Zespołu Szkół Ekonomicznych w Legnicy).

Uczelnia nie stwarza studentom dużych możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo – badawczej. Na spotkaniu studenci przyznali, iż nie spotkali się z możliwością brania udziału w projektach bądź badaniach naukowych.

Jednym z zadań Projektu jest uzupełnianie wiedzy z matematyki i fizyki – z tych zajęć wyrównawczych korzystają również studenci kierunku „ekonomia” (ma to pozytywny wpływ na zmniejszenie odsiewu).

Raport samooceny stwierdza, że „W przypadku kierunku *ekonomia* nie podjęto jeszcze współpracy międzynarodowej, która miałaby bezpośredni wpływ na kształcenie na kierunku *ekonomia*” (s. 23).

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego ocena: -----

Z uwagi na fakt, iż oceniany kierunek studiów realizowany jest wyłącznie w ramach studiów pierwszego stopnia Zespół Oceniający odstąpił od formułowania oceny spełnienia powyższego kryterium.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium

Aktywność naukowa jest wystarczająca natomiast aktywność studentów można określić jako umiarkowaną.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1) Przejrzystość zasad i procedur rekrutacji studentów, w tym zasad równych szans i właściwej selekcji kandydatów na dany kierunek studiów.

Zasady rekrutacji na kierunek ekonomia są ogólnodostępne na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach informacyjnych. Opisane są w sposób zrozumiały i klarowny. Każdy kandydat ubiegający się o rozpoczęcie studiów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Witelona w Legnicy traktowany jest na równo i sprawiedliwie. Kandydaci wiedzą jakie muszą spełnić wymagania aby móc studiować ekonomię. Przedmioty brane pod uwagę przy rekrutacji są powiązane z tematyką studiów.

Uczelnia w pełni realizuje dane kryterium.

2) Zorientowanie systemu oceny osiągnięć studentów na proces uczenia się, zapewnianie przejrzystości, obiektywizmu oraz standardów wymagań formułowania ocen.

Zdaniem studentów system oceny ich osiągnięć jest obiektywny i przejrzysty. Na spotkaniu studenci zaznaczyli, że od momentu rozpoczęcia prowadzenia zajęć znają zarówno podstawowe wymagania stawiane przez wykładowcę, jak i wymagania egzaminacyjne, a ich realizacja w toku studiów jest konsekwentna. Przeprowadzane egzaminy sprawdzają przede wszystkim wiedzę studentów z danej dziedziny i w pełni odpowiadają wymogom przedstawionym na początku semestru. Studenci są przez swoich egzaminatorów informowani o prawie do powtórzenia egzaminu oraz prawie skorzystania z możliwości egzaminu komisyjnego. Studenci po napisanym egzaminie mają dostęp do swoich prac zaliczeniowych oraz uzyskania informacji zwrotnej o popełnionych błędach w czasie godzin wyznaczonych przez wykładowców na konsultacje.

W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kryterium to zostało spełnione. System oceny studentów spełnia swoje zadanie jakim jest sprawdzenie procesu uczenia się. Jest on klarowny i obiektywny oraz dobrze oceniany przez studentów.

3) Wpływ struktury i organizacji programu ocenianego kierunku studiów na krajową i międzynarodową mobilność studentów..

Pierwsi absolwenci kierunku ekonomia opuścili mury Uczelni w ubiegłym roku akademickim, w związku z tym liczba 6 studentów, którzy uczestniczyli bądź aktualnie uczestniczą (3 osoby)

w wyjazdach studyjnych zasługuje na ocenę pozytywną i dobrze świadczy o działaniach Wydziału na rzecz popularyzacji wiedzy o możliwościach tego rodzaju mobilności. Dobrze świadczy również o aktywności studentów ocenianego kierunku, ponieważ na 5 osób z Wydziału przebywających w semestrze letnim zagranicą – 3 są z „ekonomii”. Podczas hospitacji zajęć studenci wykazywali się ogólną wiedzą na temat zasad i warunków uczestniczenia w tym systemie.

Dokonanie oceny wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest obecnie przedwczesne.

4) Wpływ systemu pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej na rozwój naukowy, społeczny i zawodowy studentów oraz na skuteczność w osiąganiu założonych efektów kształcenia.

W zakresie systemu opieki naukowej i dydaktycznej wątpliwości może budzić liczebność grup seminaryjnych oraz zasada minimum 15 osób ograniczająca swobodę wyboru studentów.

Na ocenianym kierunku nie prowadzi się kształcenia na odległość. Z rozmów z władzami Wydziału oraz ze studentami wynika, że część wykładowców przesyła studentom pliki z wykładami drogą mailową.

Analiza sylabusów pozwala stwierdzić, że nie są opracowane według jednolitej konwencji aczkolwiek zawierają podstawowe informacje o charakterze organizacyjno-merytorycznym odnośnie przedmiotu. Brak jednolitości, a dokładniej kompletności, wyraża się w tym, że jedynie w części sylabusów pojawia się kategoria „Efekty kształcenia”, „Cel dydaktyczny”, „Wymagania wstępne” czy „Metodyka zajęć”. Ponadto w przypadku kategorii „Efekty kształcenia” – najczęściej określa się jedynie zakres wiedzy i umiejętności nie podając kompetencji. W konsekwencji przydatność programów poszczególnych przedmiotów dla studentów w procesie uczenia się jest ograniczona.

Zalecane w sylabusach materiały dydaktyczne nie budzą zastrzeżeń.

Studenci podczas spotkania ocenili, że nie mają wiedzy na temat możliwości indywidualizacji procesu nauczania w ramach programu studiów. Oferta przedmiotów wybieralnych natomiast ogranicza się do jednego wykładu na pierwszym roku studiów.

Studenci mają możliwość kształcenia się w języku obcym w ramach lektoratów przewidzianych w programie studiów. Mogą oni wybrać jeden spośród trzech języków: angielski, niemiecki bądź rosyjski. Brakuje im jedynie zajęć pod kątem specjalistycznego słownictwa związanego z kierunkiem, który studiują.

Studenci podkreślają bardzo dobre relacje z kadrą dydaktyczną. Ich zdaniem jest to kadra wykwalifikowana, dobrze przygotowana merytorycznie i przyjazna studentom. Przepływ informacji między studentem a prowadzącym uważają za bardzo dobry. Prowadzący są obecni na wyznaczonych przez siebie konsultacjach, oraz nie odmawiają pomocy poza godzinami zajęć. Podają do ogólnej informacji swoje dane kontaktowe: adres e-mail oraz często również numer telefonu.

Jeżeli chodzi o wybór seminarium dyplomowego, jest on uzależniony od zainteresowania i osiągnięć studenta. Studenci mają dowolność w wyborze tematu pracy dyplomowej i jak podkreślają, zawsze mogą liczyć na pomoc swoich promotorów.

Studenci odbywają praktyki w miejscach dostosowanych do ich kierunku studiów. Mają podczas nich okazję wykorzystać wiedzę nabytą w toku studiów. Oferta praktyk jest rozbudowana i w pełni zadowala studentów. Studenci studiów niestacjonarnych mają

możliwość zaliczania praktyk w ramach pracy jaką na co dzień wykonują, jeżeli jest ona powiązana z kierunkiem, który studiują.

Uczelnia stwarza studentom możliwość korzystania z indywidualnego toku studiów, co jest przedmiotem decyzji Dziekana. Studenci pytani o relacje z władzami w swoich wypowiedziach podkreślali ich przychylność. Decyzje wydawane w indywidualnych sprawach studenckich są zgodne z wymogami kodeksu postępowania administracyjnego. Godziny otwarcia dziekanatu są zdaniem studentów wystarczające. Studenci chwalą sobie sprawną obsługę i wykwalifikowanie pracowników dziekanatu.

Na Wydziale działa prężnie koło naukowe *Economicus*. Należą do niego również studenci wizytowanego kierunku. W ramach uczestnictwa w kole naukowym mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań i uczestniczenia w licznych szkoleniach i konferencjach z zakresu nauk ekonomicznych. Opiekun koła naukowego jest zdaniem studentów bardzo pomocny i swoją postawą motywuje studentów do rozwijania swoich zainteresowań.

Uczelnia przyznaje świadczenia pomocy materialnej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w sposób przejrzysty, poprawny i niepowodujący zbędnych opóźnień w wypłacie świadczeń. W semestrze zimowym roku akademickiego 2011/2012 Wydziałowa Komisja Stypendialna nie została powołana. Rada Uczelniana Samorządu Studenckiego, nie skorzystała z uprawnienia, na jakie pozwala art. 175 pkt 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym tj. nie wystąpiła do dziekana o sędowanie swojego prawa w zakresie przyznawania stypendium na organ samorządu studenckiego. We wcześniejszych latach powołania do Uczelnianej Komisji Stypendialnej odbywały się zgodnie z obowiązującymi przepisami, a Studenci zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym stanowili w niej większość.

Regulamin Pomocy Materialnej jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Również podział dotacji na stypendia socjalne jest zgodny z art. 174 pkt 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a stypendium rektora dla najlepszych studentów otrzymało mniej niż 10 % studentów wizytowanego kierunku. Decyzje wydawane na jego podstawie spełniają wymogi w świetle przepisów z kodeksu postępowania administracyjnego. Studenci mają dużą wiedzę na temat praw i obowiązków, jakie muszą spełnić by otrzymać stypendium. Wiedzą jaki cel ma system pomocy materialnej i uważają, iż spełnia on prawidłowo swoją rolę. Chwalą transparentność procesu przyznawania stypendiów. Wysokość stypendiów studenci określają jako zadawalającą. Uczelnia przyznaje również nagrody finansowe za najlepiej napisane prace dyplomowe.

Zarządzenie rektora w sprawie wysokości opłat obowiązujących studentów za zajęcia dydaktyczne nie budzi wątpliwości i nie uchybia postanowieniom art. 99 i 99a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Według studentów opłaty za studia są odpowiednie do jakości świadczonych usług. Wzorzec umowy student – uczelnia zawiera natomiast klauzule analogiczne do uznanych przez UOKiK za niedozwolone:

art. 5 pkt 5 *„Wysokość opłaty za zajęcia dydaktyczne może ulec zmianie, jednak nie częściej niż raz w roku akademickim i maksymalnie o 20% w porównaniu z ostatnią wysokością opłaty, (...).”* oraz art. 6 pkt 5 *„W przypadku złożenia pisemnej rezygnacji ze studiów przed pierwszym dniem zajęć dydaktycznych danego semestru oraz dokonania opłaty za semestr w całości lub części, Student otrzymuje zwrot uiszczony wpłaty z potrąceniem kosztów administracyjnych w wysokości 50zł.”*

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy dysponuje jednym domem studenckim. Jest on wyremontowany, standard pokoi jest wysoki a zapewnienie różne. Ceny

wahają się od 275 do 450 zł i według studentów są one zadowalające. Studenci mieszkający w domach studenckich są zadowoleni z tej formy zakwaterowania. Niewątpliwym plusem jest lokalizacja akademika, który znajduje się w centrum miasta, blisko obiektów sportowych i Uczelni. Dom studencki przystosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi.

W Uczelni działa prężnie Biuro Karier. Prowadzi ono wiele warsztatów, konsultacji, organizuje targi pracy dla studentów, debaty absolwentów z pracodawcami oraz zajęcia wyrównawcze dla studentów, którzy mają problem z dostosowaniem się do poziomu zajęć. Studenci mają do wyboru szeroką ofertę propozycji pracy, staży, czy szkoleń. Studenci w swoich opiniach potwierdzają aktywność pracowników Biura Karier.

Rada Uczelniana Samorządu Studenckiego działa na podstawie regulaminu. Członkowie RUS aktywnie włączają się w życie Wydziału. Na spotkaniu podkreślali, iż Uczelnia zapewnia im środki na ich prawidłowe funkcjonowanie, kontakt z władzami Wydziału określili jako dobry, podobnie jak przepływ informacji między nimi.

W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kryterium to zostało spełnione. System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi studentów oraz stymuluje ich do pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych ze studiowanym kierunkiem.

Uczelnia zapewnia studentom właściwe wsparcie w procesie uczenia się. Studenci w swoich ocenach wypowiadają się bardzo dobrze o studiach na tym kierunku. Czują się dobrze traktowani przez władze i kadrę dydaktyczną. Chwalą płynny i szybki przepływ informacji, obiektywizm ocen i duże możliwości rozwijania swoich zainteresowań zarówno w czasie studiów jak i po ukończeniu ich. Są informowani o wszystkim co dzieje się na Uczelni w dziekanacie, na tablicach informacyjnych, na stronie internetowej Uczelni, oraz na portalu eDziekanat.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Dane kryterium jest w pełni spełnione przez Uczelnię. Podane zasady rekrutacji studentów i jej przebieg są klarowne, zapewniają właściwą selekcję kandydatów na kierunek ekonomia a wszyscy kandydaci traktowani są na równych zasadach .

2) Uczelnia spełnia dane kryterium w pełni, gdyż system oceny osiągnięć studentów zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

3) Z uwagi na fakt, iż kierunek ekonomia ukończył dopiero pierwszy rocznik absolwentów skala mobilności jest stosunkowo niewielka. Należy jedna pozytywnie ocenić działania Wydziału na rzecz popularyzacji mobilności.

4) System opieki naukowej i dydaktycznej nie budzi generalnie zastrzeżeń jednakże modyfikacji powinny ulec zasady organizacji grup seminaryjnych.

8. Stosowanie przez Jednostkę na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcia wysokiej kultury jakości kształcenia.

1) Przejrzystość wypracowanej przez Jednostkę struktury zarządzania kierunkiem studiów oraz systematyczność, kompleksowość oceny efektów kształcenia; zakres i wpływ oceny na podstawę do rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku jest elementem systemu funkcjonującego na Wydziale Zarządzania i Informatyki oraz w Uczelni. Należy stwierdzić, że system ten jest zinstytucjonalizowany w zadowalającym stopniu oraz przejrzysty: Uchwały Senatu, Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia (od roku 2008), Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Zarządzania i Informatyki (od roku 2008) oraz Wydziałowy Zespół Programowy dla kierunku ekonomia (listopad 2011), którego zadaniem jest prowadzenie prac związanych z opisem kształcenia zgodnego z wymaganiami KRK. W trakcie spotkania z władzami Wydziału oraz Pełnomocnikami i Ekspertami ds. Jakości przedstawiono szereg podjętych już i planowanych działań związanych z doskonaleniem wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia – ich skala oraz zasięg zasługuje na ocenę pozytywną. Jednakże dotychczasowa praktyka budzi zastrzeżenia – chodzi tu o wybiórczość systemu ankietyzacji zajęć przeprowadzanych przez studentów (władze Wydziału dokonują wyboru zajęć oraz wykładowców) oraz ich okresowość (co dwa lata). W tym sensie ten element systemu jest niekompletny oraz niesystematyczny, a rola studentów w kształtowaniu jakości jest siłą rzeczy ograniczona. W trakcie rozmów władze Wydziału deklarowały w tym względzie zmiany oraz poinformowały o planach wprowadzenia informatycznego systemu ankietyzacji. Pozostałe elementy systemu zapewnienia jakości kształcenia nie budzą zastrzeżeń (m.in. praktyka badania losów absolwentów, która pozostaje w gestii Działu Badań, Projektów i Współpracy PWSZ w Legnicy). Władze Wydziału przedłożyły dokumentację związaną ze spotkaniami zespołów ds. jakości kształcenia. Prace Zespołu ds. Jakości Kształcenia są dokumentowane a wnioski przekazywane władzom wydziału. Z analizy dokumentacji wynika, iż w składzie zespołu nie ma przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych (pracodawców), co wydaje się konieczne w szczególności w aspekcie deklarowanego praktycznego charakteru kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Analiza dokumentacji prac Wydziału wskazuje, iż tematyka jakości kształcenia nie jest omawiana na posiedzeniach Rady Wydziału a jedynie na spotkaniach Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Wskazane jest aby, tematyka jakości kształcenia (podsumowanie procesu ankietyzacji, hospitacji zajęć dydaktycznych etc.) była dyskutowana na posiedzeniach organów statutowych uczelni.

2) Uczestnictwo pracowników, studentów, absolwentów oraz innych interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości.

Dotychczasowy udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia należy określić jako fragmentaryczny i okazjonalny: pewną rolę pełni w tym względzie działalność Działu Badań, Projektów i Współpracy PWSZ w Legnicy oraz współuczestniczenie pracodawców w realizacji dwóch przedsięwzięć prowadzonych przez

Uczelnię: projektu badawczego POKL, Priorytet 9, Działanie 9.2. *Diagnoza potrzeb edukacji zawodowej w kontekście uwarunkowań rynku pracy na terenie byłego województwa legnickiego*, który dostarczył również „pewnych informacji dotyczących potrzeb pracodawców odnośnie kwalifikacji zatrudnianych przez nich osób” oraz projektu POKL Priorytet 4, Działanie 4.1., Poddziałanie 4.1. pod nazwą *Bliżej realiów rynkowych – wzmocnienie studentów z pracodawcami*, w ramach którego odbywają się także staże studentów, „Istnieje możliwość pozyskiwania informacji od pracodawców dotyczących oceny umiejętności studentów oraz oczekiwań pracodawców (Raport samooceny, s. 7).

Udział studentów w procesie zapewnienia jakości kształcenia ma niewątpliwie zinstytucjonalizowany wymiar: przedstawiciele tej grupy wewnętrznych interesariuszy wchodzi w skład Rady Wydziału oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia.

Podczas wizytacji odbyło się spotkanie z pracodawcami. Spotkanie prowadził dr hab. M. Socha, który na wstępie zadał pytanie o sugestie pracodawców odnośnie programu studiów. Stwierdzono, że przede wszystkim chodzi o znajomość przepisów/ regulacji prawnych oraz umiejętność prowadzenia we właściwy sposób kontaktów z instytucjami kontrolnymi, do czego niezbędne jest posiadanie odpowiedniej wiedzy na temat wymagań tych instytucji (np. Urzędów Skarbowych) wobec podmiotów gospodarczych. Ponadto zdaniem pracodawców pożądane cechy absolwentów to: kompetencje społeczne typu lojalność, oddanie oraz bycie twórczym (nie: co mam/ powinien zrobić – a: mogę zrobić na przykład to i to). Natomiast pozostałe kwalifikacje zostaną uzupełnione podczas szkoleń, które oferuje pracodawca. Pytanie ze strony członków zespołu: w jaki sposób Uczelnia może bądź powinna kontaktować się z pracodawcami: Zdaniem pracodawców jeśli chodzi o średnie i duże firmy, to najłatwiej poprzez Federację Pracodawców Polski Zachodniej (kontakt z 80 firmami) bądź z innymi organizacjami. Federacja premiuje na przykład wyróżniających się studentów podczas praktyk (nagrody a nawet obietnica zatrudnienia).

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+/-	+/-	+/-
umiejętności	+	+	+	+/-	+/-	+/-
kompetencje społeczne	+	+	+	+/-	+/-	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego : w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) System zapewnienia jakości kształcenia jest w dużym stopniu zinstytucjonalizowany oraz przejrzysty jednakże zastrzeżenia wywołuje dotychczasowa praktyka ankietyzacji zajęć przeprowadzanych przez studentów: ocenie poddawani są tylko niektórzy (wytypowani przez władze Wydziału) wykładowcy a procedura ankietyzacji dokonuje się co dwa lata. Poddanie corocznej ocenie przez studentów wszystkich nauczycieli akademickich w sposób znaczący zwiększyłoby efektywność tego systemu. Ponadto skład Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia mógłby zostać poszerzony o przedstawicieli pracodawców, np. z Federacji Pracodawców Polski Zachodniej, których obecność mogłaby pomóc w diagnozowaniu słabych stron kształcenia (o czym wspomiano na spotkaniu ZO z przedstawicielem pracodawców).

2) Udział interesariuszy zewnętrznych jest obecnie zbyt niski – można go określić jako okazjonalny choć fragmentarycznie efektywny (przykład: przyjęta przez władze Wydziału propozycja wprowadzenia do programu specjalności przedmiotu na sugestię reprezentantów Stowarzyszenia Księgowych w Polsce), nie opracowano dotąd formy stałych kontaktów np. z pracodawcami.

Studenci wchodzi w skład Rady Wydziału oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia co należy ocenić pozytywnie natomiast brak danych dotyczących wpływu przedstawicieli tej grupy wewnętrznych interesariuszy na jakość kształcenia bądź efekty kształcenia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku			X		
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			
zasoby kadrowe		X			
infrastruktura dydaktyczna	X				
prowadzenie badań naukowych					
system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Przygotowanie strategii rozwoju Wydziału stwarza dobry punkt odniesienia do dalszych prac związanych z rozwojem kierunku ekonomia, aczkolwiek wymaga ona rewizji i bliższego powiązania zadań strategicznych ze zmianami koncepcji wizytowanego kierunku. Za prawidłowe uznać należy dążenie Uczelni do nadania kierunkowi ekonomia profilu praktycznego. Zasadniczej zmiany wymaga oferta specjalności, które w obecnej formie nie mieszczą się w kanonie kierunku ekonomia. Preferencje studentów wyraźnie ciążyą w kierunku specjalności typowych dla finansów i rachunkowości. W pracach nad nowym systemem formułowania zakładanych efektów kształcenia, szczególną troską władz Wydziału powinno być zachowanie spójności w opisie efektów na poziomie programu, modułów i kursów (sylabusów). Pomimo podejmowanych działań na tym polu wyraźnego wzmocnienia wymaga współpraca z zewnętrznymi interesariuszami zwłaszcza pracodawcami i absolwentami. System weryfikacji cząstkowych efektów wydaje się prawidłowy (rozkłady ocen, określenie minimalnego progu na zaliczenie etc.). Przemysłu wymaga system organizowania praktyk. Pracodawcy sygnalizowali, iż przy krótkim okresie ich odbywania w

zasadzie tylko przeszkadzają zamiast zdobywać w procesie szkoleń nowe umiejętności. Z uznaniem należy odnotować wymogi i procedury stosowane przy przygotowywaniu prac dyplomowych (musi być pracą empiryczną). Z drugiej strony widać zbyt duże obciążenia seminariów dyplomowych, powierzchowność recenzji, a także nie zawsze odpowiedni poziom samych prac licencjackich i egzaminu końcowego. Do istotnych elementów umożliwiających osiągnięcie zakładanych efektów zaliczyć należy również prowadzenie kursów wyrównawczych dla studentów mających kłopoty z matematyki, zajęcia/warsztaty prowadzone przez osoby spoza środowiska akademickiego – przyszłych potencjalnych pracodawców, wysoki poziom języka angielskiego, możliwość zdania certyfikatu LCCI, możliwość uczęszczania na zajęcia prowadzone w języku japońskim. Studenci mają świadomość wsparcia w procesie uczenia przez władze rektorskie i wydziałowe.

Zapewnione zostały także warunki kadrowe i infrastrukturalne dla realizacji zakładanych efektów uczenia się. Z aprobatą ZO PKA przyjmuje politykę tworzenia własnej kadry opartej o rozwój naukowy młodych, działania wspierające procesy zdobywania stopni naukowych. Zatrudnienie w grupie osób stanowiących minimum kadrowe jest stabilne. Baza dydaktyczna a zwłaszcza jej dostosowanie do potrzeb studentów niepełnosprawnych należy do najlepszych w kraju. Niewystarczający jest poziom umiędzynarodowienia kierunku, udziału studentów ekonomii i pracowników w wymianie międzynarodowej.

Struktura wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia została uregulowana zarówno na poziomie Uczelni jak i Wydziału, a powołane organy/komisje ds. jakości kształcenia funkcjonują według przyjętego planu i harmonogramu. Stanowczo za rzadko dokonuje się oceny pracowników w formie ankiet studenckich, a ze spotkań z pracownikami i studentami wynika, iż sam system nie jest dostatecznie znany i ugruntowany w ich świadomości. Zwłaszcza studenci powinni być szerzej włączani w procesy zmian w systemie jakości. Podjęto wysiłek dostosowania kierunku do wymogów KRK, a Uczelnia oferuje w tej dziedzinie wsparcie dla kadry w postaci szkoleń.

Zespół Oceniający PKA ma jednak świadomość, że wizytował młody kierunek w młodej Uczelni i potrzeba czasu na osiągnięcie efektów wdrażanych zmian. Zespół Oceniający PKA z przyjemnością odnotowuje wysokie zaangażowanie władz Uczelni i Wydziału w procesy budowy nowego kształtu kierunku a także wysoką kulturę prowadzenia dokumentacji.